

عید فطر در آئینه روایات اهل بیت علیهم السلام

عید فطر، پایان ماه مبارک رمضان و آزادی از آتش جهنم است. مسلمانان در روز عید فطر به شکرانه توفیق یک ماه روزه داری، در کنار هم جمع شده و نماز می خوانند، زکات فطره را پرداخت و این روز را جشن می گیرند.

فطر در لغت به معنای عدم روزه بودن است چنانچه خلیل بن احمد فراهیدی در تعریف لغت فطر می

نویسد:

كُلُّ يُقَالُ مِنَ الْفَطْرِ بِمَعْنَى تَرَكَ الصَّوْمِ.

فراهیدی، الخلیل بن أحمد (المتوفی ۱۷۵هـ)، کتاب العین، ج ۷، ص ۴۱۸، تحقیق: د مهدی المخزومی / د

إبراهیم السامرائی، دار النشر: دار ومکتبة الهلال.

هر چیزی که به آن از الفطر گفته می شود، یعنی ترک روزه داری است.

این کلمه از فطر گرفته شده است که به معنای شکافتن است چنانچه در قرآن کریم آمده است:

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ.

سوره الانفطار، آیه ۱.

هنگامی که آسمان بشکافت.

و از آنجائی که روزه دار بر خوردنی ها لب باز می کند، عید فطر ریشه لغوی آن به این مساله بر می

گردد.

در این نوشته بر آنیم تا اشاره ای به روایات اهل بیت علیهم السلام به عید فطر شود.

۱. عید فطر، زیارت امام حسین علیه السلام

ایام مناسبتی زیارت امام حسین سلام الله علیه در روایات اهل بیت علیهم السلام به نحو تفصیل اشاره شده است. شب عید فطر، یکی از شب هایی است که در روایات اهل بیت صلوات الله علیهم اجمعین به عنوان زیارت مخصوص آن حضرت بیان شده است.

در روایتی نورانی که مرحوم ابن قولویه قمی نقل کرده است، حضرت صادق صلوات الله علیه فرمودند:

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةَ عَرَفَةَ فِي سَنَةٍ وَاحِدَةٍ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حِجَّةٍ مَبْرُورَةٍ وَ أَلْفَ عُمْرَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ وَ قُضِيَ لَهُ أَلْفُ حَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ.

القمي، جعفر بن محمد بن قولويه (متوفای ۳۶۸ق)، کامل الزیارات، ص ۱۷۱ و ۱۸۱، تحقیق: الشیخ جواد

القیومی، لجنة التحقیق، ناشر: مؤسسه نشر الفقاهة، الطبعة: الأولى ۱۴۱۷هـ .

امام صادق علیه السلام فرمودند: کسی که شب نیمه شعبان و شب عید فطر و شب عرفه آن هم در یک

سال امام حسین علیه السلام را زیارت کند، خداوند [ثواب] هزار حج پذیرفته شده و هزار عمره مقبول شده برای او می نویسد و هزار حاجت از حاجت های دنیایی او را برآورده می کند.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ زَارَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَيْلَةَ مِنْ ثَلَاثِ لَيَالٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ دُنْيِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ قَالَ قُلْتُ أَيَّ اللَّيَالِي جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةَ الْأَصْحَى وَ لَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ.

القمي، جعفر بن محمد بن قولويه (متوفای ۳۶۸ق)، کامل الزیارات، ص ۱۸۰، تحقیق: الشیخ جواد القیومی،

لجنة التحقیق، ناشر: مؤسسه نشر الفقاهة، الطبعة: الأولى ۱۴۱۷هـ .

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کسی هر کسی یکی از این سه شب قبر امام حسین علیه السلام

را زیارت کند، خداوند گناهان گذشته و آینده او را می بخشد. راوی می گوید: عرض کردم فدای شما شوم، کدام شب ها؟ حضرت فرمودند: شب عید فطر و شب عید قربان و شب نیمه شعبان.

۲. زنده نگه داشتن شب عید فطر

یکی از اعمال شب عید فطر، احیاء و زنده نگه داشتن آن می باشد. در روایتی نورانی از قول

امیرالمؤمنین سلام الله علیه آمده است:

كَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ يَفْرَغَ الرَّجُلُ لَيَالٍ مِنَ السَّنَةِ: أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ، وَ لَيْلَةَ النَّحْرِ، وَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ، وَ لَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ.

الحميري القمي، عبد الله بن جعفر (المتوفي ۳۰۴ق)، قرب الاسناد، ص ۵۴، تحقيق : مؤسسة آل البيت

عليهم السلام لإحياء التراث، ناشر : مؤسسة آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، چاپخانه : مهر - قم، چاپ :

الأولى، سال چاپ : ۱۴۱۳ق.

ایشان از فردی که چهار شب در سال را فراغت [از عبادت] داشته باشد، متعجب بودند: شب اول رجب،

شب عید قربان، شب عید فطر و شب نیمه شعبان.

۳. رهایی از آتش در شب عید فطر

وَ لَقَدْ سَمِعْتُ حَبِيبِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ يَقُولُ إِنَّ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عِنْدَ فِطْرِ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ

رَمَضَانَ عُنُقَاءَ مِنَ النَّارِ لَا يَعْلَمُ عَذَابَهُمْ إِلَّا اللَّهُ هُوَ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَهُ فَإِذَا كَانَ آخِرُ لَيْلَةٍ مِنْهُ أُعْتِقَ فِيهَا مِثْلُ مَا أُعْتِقَ

فِي جَمِيعِهِ.

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن الحسين بن موسى بن بابويه القمي (متوفاي ۳۸۱هـ) فضائل الأشهر

الثلاثة، ص ۱۰۹، تحقيق : تحقيق وإخراج : ميرزا غلام رضا عرفانيان، ناشر : دار المحجة البيضاء للطباعة والنشر

والتوزيع - بيروت - لبنان، چاپ : الثانية، ۱۴۱۲ - ۱۹۹۲ م.

هنگام افطار هر شب ماه رمضان، برای خدای تبارک و تعالی آزاد شده هایی از آتش است که شمار آنان

را جز خدا نداند که آن در علم غیب اوست و چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسد خدا در آن شب بشمار آنچه

در همه ماه آزاد شده، آزاد کند.

۴. توصیه به دعا و نماز در شب عید فطر

در توصیه های امام رضا علیه السلام پیرامون بزرگداشت شب عید فطر، چنین آمده است:

اجْتَهِدُوا فِي لَيْلَةِ الْفِطْرِ فِي الدُّعَاءِ وَالسَّهْرِ وَ صَلُّوا رَكَعَتَيْنِ يُقْرَأُ فِي الرَّكَعَةِ الْأُولَى بِأَمِّ الْكِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ
أَلْفَ مَرَّةٍ وَ فِي الثَّانِيَةِ مَرَّةً وَاحِدَةً.

منسوب به علی بن موسی، امام هشتم علیه السلام، الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا علیه السلام، ص ۲۰۶،

محقق / مصحح: مؤسسة آل البيت عليهم السلام، ناشر: مؤسسة آل البيت عليهم السلام، الطبعة الاولى، مشهد -
ایران، سنة الطبع: ۱۴۰۶ ق.

در شب عید فطر نسب به دعا و شب زنده داری و خواندن دو رکعت نماز که در رکعت اول یک مرتبه

سوره حمد و هزار مرتبه سوره قل هو الله و در رکعت دوم، یک مرتبه حمد و یک مرتبه قل هو الله، کوشش کنید.

۵. استغفار در شب عید فطر

طلب بخشش در شب عید فطر نیز از جمله اعمالی است که در روایات متعددی بدان اشاره شده است.

در روایتی امام صادق علیه السلام به برخی از اصحاب خود فرمودند:

وَ قَالَ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لِيَبْغِضَ أَصْحَابِهِ إِذَا كَانَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ فَصَلِّ الْمَغْرِبَ ثَلَاثًا ثُمَّ اسْجُدْ
وَ قُلْ فِي سُجُودِكَ يَا ذَا الطُّوْلِ يَا ذَا الْحَوْلِ يَا مُصْطَفِي مُحَمَّدٍ وَ نَاصِرَهُ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِي كُلَّ
ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ وَ نَسِيتُهُ وَ هُوَ عِنْدَكَ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ثُمَّ تَقُولُ مِائَةً مَرَّةً أَنْتُوبُ إِلَى اللَّهِ.

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین (متوفای ۳۸۱ ق)، الأمالی، ص ۱۶۰، تحقیق و نشر: قسم

الدراسات الاسلامیة - مؤسسة البعثة - قم، الطبعة: الأولى، ۱۴۱۷هـ.

امام صادق علیه السلام به یکی از اصحابشان فرمودند: چون شب عید فطر شد، نماز مغرب را بخوان و

سجده کن و بگو: یا ذَا الطُّوْلِ یا ذَا الْحَوْلِ یا مُصْطَفِي مُحَمَّدٍ وَ نَاصِرَهُ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ وَ

نَسِيتُهُ وَ هُوَ عِنْدَكَ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ، سپس صد بار بگو و اتوب الی الله.

۶. بخشش از گناهان

رسول الله

فَإِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ الْفِطْرِ سَمَّيْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ لَيْلَةَ الْجَائِزَةِ فَإِذَا كَانَتْ عِدَاةُ الْفِطْرِ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الْمَلَائِكَةَ فِي كُلِّ الْبِلَادِ فَيَهْبِطُونَ [عَلَى] إِلَى الْأَرْضِ فَيَطُوفُونَ إِلَى أَفْوَاهِ السَّكِّ فَيَنَادُونَ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ جَمِيعٌ مِّنْ خَلْقِ اللَّهِ إِلَّا الْجِنَّ وَ الْإِنْسَ فَيَقُولُونَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ اخْرُجُوا إِلَى رَبِّكُمْ رَبِّ كَرِيمٍ يُعْطِي الْجَزِيلَ وَ يَغْفِرُ الْعَظِيمَ فَإِذَا بَرَزُوا إِلَى مَصَلَّاهُمْ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ يَا مَلَائِكَتِي مَا جَزَاءُ الْأَجِيرِ إِذَا عَمِلَ عَمَلَهُ فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ إِلَهَنَا وَ سَيِّدَنَا جَزَاؤُهُ أَنْ تُؤْفِيَهُ أَجْرَهُ قَالَ فَيَقُولُ عَزَّ وَ جَلَّ فَإِنِّي أَشْهَدُكُمْ مَلَائِكَتِي أَنِّي قَدْ جَعَلْتُ ثَوَابَهُمْ عَن صِيَامِهِمْ شَهْرَ رَمَضَانَ وَ قِيَامِهِمْ رِضَائِي وَ مَغْفِرَتِي وَ يَقُولُ جَلَّ جَلَالُهُ يَا عِبَادِي سَلُونِي فَوَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي لَا تَسْأَلُونِي الْيَوْمَ شَيْئاً فِي جَمْعِكُمْ لِأَخْرَجْتُمْ إِلَّا أَغْطَيْتُكُمْ وَ لِدُنْيَاكُمْ إِلَّا نَظَرْتُمْ لَكُمْ وَ عِزَّتِي لَأَسْتُرَنَّ عَلَيْكُمْ عَثْرَاتِكُمْ مَا رَأَيْتُمُونِي وَ عِزَّتِي لَا أَخْزِيْتَكُمْ وَ لَا أَفْضَحْتُكُمْ بَيْنَ يَدَيْ أَصْحَابِ الْخُلُودِ انصَرِفُوا مَغْفُوراً لَكُمْ قَدْ أَرْضَيْتُمُونِي فَرَضِيْتُ عَنْكُمْ فَتَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَ تَسْتَبْشِرُ بِمَا يُعْطِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ إِذَا أَفْطَرُوا مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

الشيخ الصدوق، محمد بن علي بن الحسين بن موسى بن بابويه القمي (متوفاي ۳۸۱هـ) فضائل الأشهر

الثلاثة، ص ۱۲۷، تحقيق: تحقيق وإخراج: ميرزا غلام رضا عرفانيان، ناشر: دار المحجة البيضاء للطباعة والنشر والتوزيع - بيروت - لبنان، چاپ: الثانية، ۱۴۱۲ - ۱۹۹۲م.

چون شب عيد فطر می رسد آن شب، شب جایزه است و چون صبح عيد فطر می رسد خداوند متعال

ملائکه خود را به همه بلاد و شهرها می فرستد و آنان به زمین هبوط می کنند و با صدایی که همه خلایق جز جن

و انس می شنوند صدا می زنند: ای امت محمد! برخیزید برای گرفتن جایزه بزرگ خود از پروردگار کریم! همانا

او امروز [روز عيد فطر] به بندگان روزه دار خود پاداش فراوان و آمرزش بزرگی عطا می کند. و هنگامی که مردم

[برای نماز عيد فطر] به مصلاي خود می روند، خداوند به ملائکه خود می فرماید: ای ملائکه! پاداش اجیر

هنگامی که عمل خود را به پایان می رساند چیست؟ ملائکه می گویند: پروردگارا، باید پاداش کار او به طور کامل

داده شود. پس خداوند عزوجل به ملائکه خود می فرماید: شما گواه باشید که من پاداش روزه ماه مبارک

رمضان و عبادت آنان را در شب های این ماه رضایت و خشنودی خود و آمرزش آنان قرار دادم. سپس خدای متعال می فرماید: ای بندگان [روزه دار] من! به عزت و جلالم سوگند، امروز شما هیچ درخواستی برای آخرت خود نخواهید نمود جز آن که من به شما عطا خواهم نمود و برای دنیای خود نیز هر چه درخواست کنید برای شما ذخیره خواهم کرد، سوگند به عزتم که لغزش های شما را می پوشانم و شما را بین اصحاب خلود [یعنی اهل بهشت] مفتضح و رسوا نخواهم نمود. پس شما از مصلاهی خود آمرزیده باز گردید، همانا شما مرا خشنود کردید و من نیز از شما خشنود شدم. پس ملائکه با خشنود شدن از پاداش خداوند به این امت، در پایان ماه مبارک رمضان به آسمان بالا می روند.

فَإِذَا كَانَتْ غَدَاةُ يَوْمِ الْفِطْرِ بَعَثَ اللَّهُ الْمَلَائِكَةَ فِي كُلِّ الْبِلَادِ فَيَهْبِطُونَ إِلَى الْأَرْضِ وَ يَقْفُونَ عَلَى أَفْوَاهِ السَّكَّاتِ فَيَقُولُونَ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ اخْرُجُوا إِلَى رَبِّ كَرِيمٍ يُعْطِي الْجَزِيلَ وَ يَغْفِرُ الْعَظِيمَ.

و چون صبح روز عید فرا رسد خداوند فرشتگان را به همه ی شهرها بفرستد. پس در زمین فرود آیند و سر کوجه ها و گذرها بایستند و [با صدایی که آن را همه ی آفریده های خدا جز جن و آدمیان می شنوند] گویند: ای امت محمد! به سوی پروردگار کریم [برای نماز عید] بیرون شوید که او پاداش فراوان دهد و گناهان بزرگ را بیامزد.

۷. درخواست از خداوند

یکی از اعمال شب عید فطر، درخواست از خداوند متعال است چنان چه در حالات امیرالمؤمنین سلام

الله علیه آمده است:

أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يُصَلِّي لَيْلَةَ الْفِطْرِ بَعْدَ الْمَغْرَبِ وَ نَافِلَتَهَا رُكْعَتَيْنِ يَقْرَأُ فِي الْأُولَى فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ مِائَةَ مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ فِي الثَّانِيَةِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً ثُمَّ يَقْنُتُ وَ يَرْكَعُ وَ يَسْجُدُ وَ يُسَلِّمُ ثُمَّ يَخِرُّ لِلَّهِ سَاجِدًا وَ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مِائَةَ مَرَّةٍ ثُمَّ يَقَالُ وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَفْعَلُهَا أَحَدٌ فَيَسْأَلُ اللَّهُ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى وَ لَوْ أَنَّهُ مِنَ الدُّنُوبِ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ.

ابن طاووس، رضي الدين علي بن موسي بن جعفر السيد ابن طاووس (متوفاي ٦٦٤هـ)، الاقبال بالاعمال
الحسنة فيما يعمل مرة في السنة، ج ١، ص ٤٥٩، تحقيق: جواد القيومي الاصفهاني، ناشر: مكتب الإعلام الإسلامي،
الطبعة الأولى ١٤١٦ هـ .

اميرالمؤمنين سلام الله عليه در شب عيد فطر و بعد از نماز مغرب و نافله آن، دو رکعت نماز می خواند
که در رکعت اول حمد یک مرتبه و صد مرتبه سوره توحيد، و در رکعت دوم حمد و یکبار سوره توحيد می خواند،
سپس قنوت می گرفت و به رکوع و سجده می رفت و سلام می داد و سپس از برای خداوند سجده می کرد و
در سجده صد مرتبه می فرمود: اتوب الى الله. سپس می فرمود: قسم به کسی که جانم در دست اوست، کسی
انی عمل را انجام نمی دهد مگر آنکه از خداوند چیزی را بخواهد و به او می دهد هر چند با گناهی به اندازه شن
های بیابان باشد.

٨. شب زنده داری

یکی از اعمال مخصوصه شب عيد فطر، شب زنده داری می باشد.

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله در روایتی فرمودند:

مَنْ أَحْيَا لَيْلَةَ الْعِيدِ وَلَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ.

ابن بابويه، محمد بن علی (متوفای ٣٨١ ق)، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ٧٧، ناشر: دار الشریف

الرضي للنشر، الطبعة الثانية، قم - ایران، سنة الطبع: ١٤٠٦ق.

هرکه شب عيد (فطر و قربان) و شب نیمه شعبان را احیا کند، در آن روزی که دلها می میرند، دل او

نمی میرد.

همچنین در روایتی امام صادق از پیدرشان و ایشان در حالات امام سجاد سلام الله عليهم اجمعين

فرمودند:

عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع يُحْيِي لَيْلَةَ عِيدِ الْفِطْرِ بِصَلَاةٍ حَتَّى يُضْبِحَ وَ يَبِيْتُ لَيْلَةَ الْفِطْرِ فِي الْمَسْجِدِ وَ يَقُولُ يَا بُنَيَّ مَا هِيَ بِدُونَ لَيْلَةٍ يَعْغِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ.

ابن طاووس، رضي الدين علي بن موسي بن جعفر السيد ابن طاووس (متوفاي ٦٦٤هـ)، الاقبال بالاعمال الحسنة فيما يعمل مرة في السنة، ج ١، ص ٤٦٤، تحقيق: جواد القيومي الاصفهاني، ناشر: مكتب الإعلام الإسلامي، الطبعة الأولى ١٤١٦ هـ .

امام صادق از پدرشان [امام باقر] عليهما السلام فرمودند: علي بن الحسين [امام سجاد] عليهما السلام شب عيد فطر را با نماز خواندن زنده نگه می داشتند تا اينکه صبح شود و شب عيد فطر در مسجد بيتوته می کردند و می فرمودند: ای پسر، اين عيد بدون شبش که همان شب قدر است، چيست [و چه ارزشی دارد؟].
در روايتی ديگر، امام صادق سلام الله عليه فرمودند:

عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ثَلَاثُ لَيَالٍ يَنْبَغِي لِلْعِبَادِ أَلَّا يَنَامُوا فِيهَا لَيْلَةٌ ثَلَاثٌ وَ عِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَيْلَةُ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةُ الْمُزْدَلِفَةِ.

الشيخ إبراهيم الكفعمي، البلد الأمين والدرع الحصين، ص ٢٣٦، ناشر: مكتبة الصدوق - طهران - بازار سراي ارديبهشت، سال چاپ: ١٣٨٣ق.

امام صادق عليه السلام فرمودند: شايسته است که بندگان خدا سه شب را نخوابند: شب بيست و سوم ماه رمضان، شب عيد فطر و شب مزدلفه [شب عيد قربان].

٩. تقسيم روزی در شب عيد فطر

شب عيد فطر همچنين شب تقسيم روزی نیز می باشد. در روايتی نورانی، امام رضا عليه السلام از اميرالمؤمنين سلام الله عليه چنين نقل فرمودند:

وَ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَنَامُ ثَلَاثَ لَيَالٍ - لَيْلَةَ ثَلَاثٍ وَ عَشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ - وَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَ لَيْلَةَ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ - وَ فِيهَا تُقَسَّمُ الْأَرْزَاقُ وَ الْأَجَالُ وَ مَا يَكُونُ فِي السَّنَةِ.

الحر العاملي، محمد بن الحسن _متوفى ۱۱۰۴ق_، تفصيل وسائل الشيعة إلى تحصيل مسائل الشريعة،

ج ۹، ص ۱۱۰، تحقيق و نشر: مؤسسة آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، الطبعة: الثانية، ۱۴۱۴هـ.

اميرالمؤمنين عليه السلام سه شب را نمى خوابيد: شب بيست و سوم ماه رمضان، شب عيد فطر و شب نيمه ماه شعبان؛ در اين شبها، روزىها تقسيم و مدت عمر و هر آن چه در آن سال رخ خواهد داد، تعيين مى شود.

۱۰. عيد فطر، روز پاداش

از اسامى روز عيد فطر، روز پاداش است. در روايتى از امام كاظم عليه السلام چنين نقل شده است:

وَ نَظَرَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ إِلَى أَنْاسٍ فِي يَوْمِ فِطْرِ يَلْعَبُونَ وَ يَضْحَكُونَ فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ وَ التَّفَتَ إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَ شَهْرَ رَمَضَانَ مِضْمَاراً لِيَخْلُقَهُ يَسْتَبِقُونَ فِيهِ بِطَاعَتِهِ إِلَى رِضْوَانِهِ فَسَبَقَ فِيهِ قَوْمٌ فَقَارُوا وَ تَخَلَّفَ آخَرُونَ فَخَابُوا فَالْعَجَبُ كُلُّ الْعَجَبِ مِنَ الصَّاحِكِ اللَّاعِبِ فِي الْيَوْمِ الَّذِي يُثَابُ فِيهِ الْمُحْسِنُونَ وَ يَخِيبُ فِيهِ الْمُقْصِرُونَ.

الكليني الرازي، أبو جعفر محمد بن يعقوب بن إسحاق (متوفى ۳۲۸ هـ)، الأصول من الكافي، ج ۴، ص ۱۸۱،

ناشر: اسلاميه، تهران، الطبعة الثانية، ۱۳۶۲ هـ. ش.

امام كاظم عليه السلام در روز عيد فطر گروهى را ديد كه مشغول بازي و خنده بودند. پس در حالى كه به آنان اشاره مى كرد به اصحاب خويش فرمود: همانا خداوند عزوجل ماه رمضان را ميدان مسابقه براى بندگان خود قرار داده است تا با طاعت و عبادت خود براى رسيدن به رضوان و خشنودى خداوند از يكديگر پيشى بگيرند.

پس گروهی در این میدان تاختند و به خشنودی الهی فائز شدند و عده ای دیگر عقب افتادند و تقصیر کردند و زیان دیدند. پس شگفتا و بسیار شگفتا از آن که به خنده و بازی مشغول باشد در چنین روزی که نیکوکاران در این روز پاداش می یابند و تقصیرکاران زیان می بینند.

۱۱. روز عید

عید فطر از انجائی که عید مسلمین محسوب می شود، انتخاب این روز به عنوان عید از جانب خداوند متعال بوده است. امیرالمؤمنین سلام الله علیه در روایتی فرمودند:

أَلَا وَ إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ يَوْمٌ جَعَلَهُ اللَّهُ لَكُمْ عِيداً وَ جَعَلَكَ لَهُ أَهْلاً، فَادْكُرُوا اللَّهَ يَذْكُرْكُمْ وَ ادْعُوهُ يُسْتَجِبْ لَكُمْ

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علي بن الحسين (متوفای ۳۸۱هـ)، من لا يحضره الفقيه ج ۱، ص ۵۱۷،

تحقیق: علی اکبر الغفاری، ناشر: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.

امروز روزی است که خداوند آن را برای شما عید قرار داد و شما را نیز شایسته آن ساخت؛ پس به یاد خدا باشید تا او نیز به یاد شما باشد و او را بخوانید تا خواسته‌هایتان را اجابت کند.

امام رضا علیه السلام:

«إِنَّمَا جُعِلَ يَوْمُ الْفِطْرِ الْعِيدَ لِيَكُونَ لِلْمُسْلِمِينَ مُجْتَمِعاً يَجْتَمِعُونَ فِيهِ وَ يَبْرُزُونَ لِلَّهِ فَيَمَجِّدُونَهُ عَلَى مَا مَنَّ

عَلَيْهِمْ»

الصدوق، ابوجعفر محمد بن علي بن الحسين (متوفای ۳۸۱هـ)، من لا يحضره الفقيه ج ۱، ص ۵۲۲،

تحقیق: علی اکبر الغفاری، ناشر: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.

روز فطر از این رو عید قرار داده شد تا روز گردهمایی مسلمانان باشد و در این روز گرد هم آیند و برای خدا به صحرا (فضایی باز) درآیند و خداوند را بر منّتی که بر آنها نهاده است ستایش و به بزرگی یاد کنند.

امام هادی علیه السلام:

«إِنَّمَا الْأَعْيَادُ أَرْبَعَةٌ لِلشَّيْعَةِ: الْفِطْرُ وَ الْأَضْحَى وَ الْغَدِيرُ وَ الْجُمُعَةُ»

المجلسي، محمد باقر (متوفای ۱۱۱۱هـ)، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ۹۸، ص ۳۵۱،

تحقيق: محمد الباقر البهبودي، ناشر: مؤسسة الوفاء - بيروت - لبنان، الطبعة: الثانية المصححة، ۱۴۰۳هـ - ۱۹۸۳م.

شیعیان فقط چهار عید دارند: فطر، قربان، غدیر و جمعه.

۱۲. روز اجتماع

حضرت امام سجاد علیه السلام می فرماید:

«اللهم انا نتوب اليك في يوم فطرنا الذي جعلته للمؤمنين عيداً و سروراً و لاهل ملتك مجمعا و محتشداً.»

صحیفه سجادیه، دعای ۴۵، چاپ: الأولى ۱۴۱۸، ناشر: دفتر نشر الهادي قم

پروردگارا! ما به سوی تو برمی گردیم در روز عید فطرمان که آن را برای اهل ایمان روز عید و شادی و

برای اهل ملت خودت روز اجتماع و همیاری قرار دادی.

حضرت امام رضا علیه السلام می فرمایند:

«انما جعل يوم الفطر العيد، ليكون للمسلمين مجتمعاً يجتمعون فيه و يبرزون لله عزوجل فيمجدونه على

ما من عليهم، فيكون يوم عيد و يوم اجتماع و يوم زكات و يوم رغبة و يوم تضرع و... فاحب الله عزوجل ان يكون

لهم في ذلك مجمع يحمدونه فيه و يقصدونه»

الحر العاملي، محمد بن الحسن (متوفای ۱۱۰۴هـ)، تفصيل وسائل الشيعة إلي تحصيل مسائل الشريعة ج ۷،

ص ۴۸۱، ح ۴، تحقيق و نشر: مؤسسة آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، الطبعة: الثانية، ۱۴۱۴هـ.

روز فطر، عید مقرر شده تا مسلمانان در این روز گرد هم آیند و برای خداوند ظهور کنند و او را به خاطر

نعمت هایش تعظیم کنند. پس این روز، روز عید، روز اجتماع، روز فطر، روز زکات، روز رغبت و روز تضرع و...

است. پس خداوند بزرگ دوست دارد که مسلمانان در چنین روزی اجتماعی داشته و در آن، او را ستایش کرده

و مقدس بدانند.

نتیجه گیری:

با توجه به روایاتی که گذشت اهل بیت علیهم السلام روز اول ماه شوال روز عید مسلمانان و روز پاداش و اجتماع مسلمانان می‌دانند و برای زنده نگه داشتن عید فطر اعمال زیر را توصیه کرده‌اند:

۱. زیار امام حسین علیه السلام

۲. دعا و نماز

۳. استغفار

۴. درخواست و طلب حوائج از خداوند

۵. شب زنده داری

که به واسطه این اعمال و روزه‌ای که در ماه مبارک رمضان گرفته شده است، خداوند گناهان مؤمنان را بیامرزد و آن‌ها را از آتش رهایی بخشد و در این روز به مسلمانان پاداش دهد و روزی و مقدرات آن‌ها را تعیین کند.

موفق و مؤید باشید

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)